

Предлози с три падежа

Увод

Всички предлози изглежда имат произход на наречия и преди всичко наречие за място. Като наречия те са падежни форми, някои от тях са в Locativus, като *περί*. Предлозите изразяват преди всичко идеи за пространство, после идеи за време и най-накрая се използват във фигуративна реч, за да изобразят причина, действие, средство, начин и други. Атическият гръцки често се различава от епическия в употребата на предлози, за да изрази метафорични взаимоотношения. Предлозите определят характера на глаголното действие и открояват нюансите в значението на падежите много по-добре, отколкото биха могли да го направят само падежите без предлог¹. По този начин употребата на предлог често служи, за да покаже как една падежна конструкция да се разглежда (например в случая на Dativus определя функциите му на Instrumentalis или Locativus). В началото предлозите най-вероятно са били прости, ограничаващи значението на някакъв глагол, без обаче да бъдат директно свързани с него. В тази си употреба предлогът може да бъде наречен адвербиален предлог (предлог-наречие). Постепенно предлогът-наречие преминал в по-тясна връзка или с глагола, откъдето произлизат сложните глаголи с представка, или със съществителното, където предлогът се е освободил от връзката си с глагола.

---

¹ (ρ, 467) *μετὰ δὲ μνηστῆρσιν ἔειπε* – той говори сред женихите.

ἀμφί и περί

Двата предлога имат почти едно и също значение: *около*. 'Αμφί означава нещо, намиращо се от двете страни, а *περί* нещо, намиращо се от всички страни. Разликата личи добре от един цитат от Ксенофонт, отнасящ се до Атика.

(Xen, Vect. 1, 7) οὐ περρίρυτος οὔσα ὥσπερ νῆσος... ἀμφιθάλαττος γάρ ἐστι – тя не е обградена отвсякъде с море, както остров... а има море от двете си страни.

I. 'Αμφί

I. **Произход и значение** – на санскрит *abhi*, на латински *amb*, на немски *umbi*, *umb*, *um*. Като цяло представя идеята за нещо, което се намира около и по-точно от двете страни на даден обект, съвсем близко по местонахождение.

II. **Употреба с Genitivus** – *около, край, близо до, за, заради*.

II.1. За място:

II.1.1. За идеята, че нещо *отстои от* или *е около* някакъв обект – среща се рядко и само в поезията.

(Eur. Or. 1457.) 'Αμφί πορφυρέων πέπλων ξίφη σπάσαντες – Издърпаха меча, увит в пурпурна дреха.

II.1.2. За състояние, пребиваване в някакво положение – среща се рядко в поезията и веднъж при Херодот.

(Theocr. 25, 9) Νέμονται ἐπ' ὄχθαις ἀμφ' Ἐλισοῦντος – Разположили се по хълмовете от двете страни на Елизунт.

II.2. **За причина** – причина за физическо или психическо състояние. В прозата се среща главно при Ксенофонт особено вместо *περί*.

(II, 825) μάχεσθον πίδακος ἀμφ' ὀλίγης – бият се за малко изворче.

(X. An. 4. 5, 17) διαφερόμενοι ἀμφὶ ὧν εἶχον – карайки се за това, което имат.

cf. (X. An. 7. 6, 15) διαφέρεσθαι περί τινος – карат се за някого.

(Eur. Hec. 580) ἀμφὶ σῆς λέγω παιδός – за твоето дете говоря.

III. Употреба с Dativus (със значение на Locativus)

III.1. **За място** – местоположение около, до или близо до някакъв обект, среща се в поезията.

(A, 527) σάκος ἔχειν ἀμφ' ὤμοισι – носеше на (букв. около, край) раменете си щит.

(B, 388) *τελαμών ἀμφὶ στήθεσσι* – ремък (на щит) около гърдите.

(E, 466) *εἰσόχεν (ἢ εἰς ὃ κεν) ἀμφὶ πύλης... μάχωνται* – докато евентуално се сражават край портите.

III.2. **За време** – само за еднократно действие. Среща се веднъж у Пиндар, но не е съвсем ясно дали е употребено в този смисъл.

III.3. **За причина** – среща се в поезията и при Херодот.

III.3.1. За изразяване на причина, но за разлика от причината с Genitivus тук обстоятелствата за причинността се разглеждат по-скоро пространствено. При глаголи със значение *говоря, казвам*.

(Π, 565) *ἀμφὶ νέκνι κατατεθνηῶτι μάχεσθαι* – бият се за тялото на мъртвия.

cf. (Γ, 157) *ἀμφὶ γυναικὶ ἄλγεα πάσχειν* – понася болка заради жена.

(Π, 647) *φράζετο θυμῷ | πολλὰ μάλ' ἀμφὶ φόνῳ Πατρόκλου*. – мислеше много за близката смърт на Патрокъл.

(Hdt. 6, 62) *φοβηθεῖς ἀμφὶ τῇ γυναικί* – уплашен заради жена си.

III.3.2. За изразяване на някаква вътрешна мотивация.

(E. Or. 825) *ἀμφὶ φόβῳ* – поради ужас².

(S. fr. 147 D) *ἀμφὶ θυμῷ* – от гняв, поради гняв.

III.4. **За изразяване на средства**, които биха могли да се разглеждат като пространствено свързани. Среща се често у Пиндар.

(Pind. P. 1, 12) *ἀμφὶ σοφία* – със заобикалящата го мъдрост.

IV. Употреба с Accusativus

IV.1. **За място** – за изразяване на местоположение: *до, близо до, при, около* даден обект.

(X. An. 1. 2, 3) *ἦν ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων* – Сократ беше сред военнослужещите край (около) Милет.

(Σ, 30) *ἐκ δὲ θύραζε ἔδραμον ἀμφ' Ἀχιλῆα* – навън изтичаха около Ахил.

IV.2. **За време** – за действие разгръщащо се във времето, среща се предимно в поезията, особено у Пиндар: *около, приблизително*.

(X. Cy. 8. 6, 22) *τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλώνι* – През зимата прекарваше времето си в Вавилон.

IV.2.1. **За показване на приблизително време**

² В Smyth, H. W., *Greek grammar*, Cambridge, 1956 този пример се отнася до случаите за външна причина с пространствена идея и го предава с превода *обгърнат от ужас*.

(X. An. 2. 2, 14) ἀμφὶ δείλη – привечер.

IV.3. За показване на приблизителна бройка

(X. An. 1. 2, 9) πελτασταὶ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους – около 2000 пелтасти³.

IV.4. **Преносно, фигуративно** – за изразяване на физически или психически състояния, грижа, заетост с нещо.

(X, Су., 5. 8, 44) ἀμφὶ δειπτιον εἶχεν. – беше зает с вечерята.

(X, Су., 7. 5, 52) ἀμφ' ἵππους, ἄρματα, μηχανάς εἶχεν. – Занимаваше се с конете, оръжията и съоръженията.

IV.5. **За начин** – рядко, среща се в поезията.

II. Περὶ

I **Произход и значение** – еолийското *пέρ*, на санскрит *рагi-*, на латински *circa*, готическото *fair-*, немското *fag-, fer-, fir-, ver-*. С основно значение по-широко от това на *ἀμφί* – местонахождение не само от двете страни на даден обект, но *около, в кръг около* него.

II Употреба с Genitivus

II.1. **За място** – за да се покаже разположението в пространството около даден обект: *около*. Среща се рядко в поезията.

(ε, 130) (τὸν μὲν ἐγὼν ἐσάσαω) περὶ τρίπιος βεβαῶτα οἶον, - яздейки върху кила на кораба (обгърнал го е с крака както кон).

(Eur. Tr. 817) (Chor) τείχη περὶ Δαρδανίας – стените около Троя.

II.2. **За причина и фигуративно** – има много разпространена употреба като показва причините в разнообразните отношения.

II.2.1. Също както *ἀμφί*, но се отнася до разнообразни отношения.

(Th. 6, 69) περὶ πατρίδος μαχοῦμενοι – сражаваци се за родината.

• За означаване на сетивно или духовно възприятие с глаголи като *ἀκύνω, οἶδα, ἐπίσταμαι, γιγνώσκω*.

(τ, 270) περὶ νόστου ἄκουσα - чул за пътуването.

• При глаголи със значение *казвам, търся, уча и обучавам*: *λέγειν περὶ τινος* (говоря за някого), *μανθάνειν περὶ τινος* (уча за нещо).

• За грижа, страх и други емоции.

³ Войник, въоръжен с лек щит (*πέλτη*), късо копие и меч.

(Th. 8, 9) *έφοβείτο μάλιστα περί τοῦ παντός πολιτικοῦ* – страхуваше се най-много за цялата държава.

(X. Cy. 1. 4, 22) *δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ* – уплашил се и за сина си.

II.2.2. За изразяване на причините, поводите и основанията за тези разнообразни отношения и взаимовръзки: *за, заради, поради, относно, над, около*.

(Th. 4, 63) *οὐ περί τοῦ τιμωρήσασθαι* – не заради отмъщението.

II.2.3. За това от обстоятелствата, което по някакъв начин е в по-близка връзка с някой или нещо. Така формулата *τὰ περί τινος* често е само по-точно описание на това, което по-неопределено се изразява с простия Genitivus, така че изразява една по-вътрешна връзка от обстоятелствата около нещо. На някои места, където с тази формула се появяват и глаголи, които се свързват с *περί* като *μανθάνω, πυνθάνομαι, φράζω* и *λέγω* може Genitivus с предлога да е изискан от глагола.

(Th. 6, 88) *έφοβείτο αὐτούς διὰ τήν περί τῶν Μαντικῶν πράξιν* – страхуваше се от тях заради начинанието, свързано с мантинейците.

II.2.4. За изразяване на вътрешна душевна мотивация – среща се рядко и само в поезията. Превежда се с *от*.

(H, 301) *περί έριδος μάχεσθαι* – бият се, защото са се скарали.

II.2.5. За изразяване на преценката за стойността и предимството на нещо.

(A, 287) *περί πάντων έμμεναι άλλων* – да бъде пред (над) всички други.

Обикновено в тези примери *περί* се свързва *είναι* както е *περιείναι*.

- При Херодот често се срещат изразите: *περί πολλοῦ ποιείσθαι* (ценя високо); *περί πλείονος ποιείσθαι* (ценя по-високо); *περί πλείστου ποιείσθαι* (ценя най-високо); *περί ὀλίγου ποιείσθαι* (ценя малко); *περί παντός ποιείσθαι* (ценя повече от всичко); *περί πλείονος ἦν* (беше по-ценно); *περί οὐδενός ποιείσθαι* (не ценя изобщо).

III Употреба с Dativus със значение на Locativus.

III.1. **За място** – за изразяване на спокойното пребиваване в някакво обкръжение: *около* (като *ἀμφί*) *при, до край, по, на*. Най-често за допълнителни и то тесни връзки (в атическата проза основно за дрехите, облеклото и подобни понятия).

(X, Cy. 1. 2, 13) *θώραξ περί τοῖς στέροισι* – броня на гърдите.

(Hdt. 7, 61) *περί τῆσι κεφαλῆσι εἶχον τιάρας* – носеха тиари на главите си.

(PL. civ 359, d) *περὶ τῆ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρειν* - носи златен пръстен на ръката.

III.2. За причина и преносно – като *ἀμφί*.

III.2.1. В израза *μάχεσθαι περὶ τιμ* – бия се за нещо. (Понякога, и то най-вече в поезията, се използва, за да изрази и някаква друга емоция).

(P, 471) *ἀνὴρ περὶ οἷσι μαχειόμενος κτεάτεσσιν* – Мъж, който се бие заради онова имущество.

(Th. 6, 9) *ὀρρωδῶ περὶ τιμ* – страхувам се за някого.

III.2.2. За израз на вътрешна или по-често външна причина – рядко се среща в поезията. Предимно с глаголи със значение *страхувам се*, като може да означава и *страхувам се от* и *страхувам се за*.

- Външна причина.

(Th. 7, 53) *δείσαντες περὶ ταῖς ναυσίν* – уплашили се за корабите си.

- Вътрешна причина.

(A. Pers, 694) *περὶ τάρβει* – от страх.

IV Употреба с *Accusativus*

IV.1. За място

IV.1.1. За да се изрази движение около даден обект.

(Th. 2, 23) *οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον* – Атиняните изпратиха сто кораба около Пелопонес.

IV.1.2. Обикновено при глаголи за състояние за израз на разположение в пространството – *до, при, през около* някакъв обект.

(Σ, 374) *ἐστάμενοι περὶ τοῖχον* – наредени до стената.

(Th. 2, 23) *ῥκοιυ περὶ πᾶσαν τὴν Σικελίαν* – живееха по цяла Сицилия.

IV.2. За време – за да се изрази приблизително време (като *ἀμφί*) и за да определи приблизителния брой на предметите.

(Th. 6, 101) *περὶ ὄρθρον* – около разсъмване.

(Th. 1, 54) *περὶ ἑβδομήκοντα* – около седемдесет.

IV.3. Преносно – за израз на физическо или душевно състояние, усилие за нещо, занимание с нещо. Като *ἀμφί*, но се среща по-често. Изобщо за израз на съображенията, свързани с нещо.

(Andoc. Mist. 29, 1) οὐδὲ ἔστι μοι ἀμάρτημα περὶ τῶ θεῶ – не съм съгрешил спрямо богините⁴.

(X. Hell. 2. 3, 53) οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέτατοι – е не само спрямо хора са твърде несправедливи, но и спрямо богове са твърде нечестиви.

(Pl. Cr. 50, d) οἱ νόμοι οἱ περὶ τοὺς γάμους – законите за брака.

(Th. 1, 3) τὰ περὶ τὰς ναῦς – нещата, свързани с корабите.

III. Μετά

I **Произход и значение** – *затова*. На еолийски, беотийски и критски е *πέδα*, на англосаксонски *mid*. Предлогът е свързан с Accusativus, съответства на немското *mit*. Основното му значение е *вътре в (в средата на), помежду, при това, освен това*.

II Употреба с Genitivus

II.1. **За място** – *вътре, заедно с, във връзка с, на страната на някого, между*.

(Eur. Hes. 209) νεκρῶν μέτα – в царството на мъртвите.

(Isokr. 9, 15) ἕως ἧν μετ' ἀνθρώπων – докато беше сред хората.

(Xen. Cy. 8. 3, 1) θύσαι μετ' ἐκείνων – принася жертва заедно с тях (в тяхно присъствие).

II.2. **Преносно значение** – за различни обстоятелства (*μετὰ καιροῦ* според обстоятелствата), инструментално и модално: *посредством, чрез, от, с*.

(X. Comm. 3. 5, 8) μετ' ἀρετῆς πρωτεύειν - отличил се с добродетел.

(D. 3, 36) μετὰ κινδύνων κτησάμενοι τὴν τάξιν – овладели позициите си сред опасности.

(Th. 7, 75) λύπη μετὰ φόβου – скръб и заедно с това ужас.

III **Употреба с Dativus със значение на Locativus** – само в поезията и то в епоса, рядко при другите поети. За изразяване на пространствена връзка: *вътре, сред, между*. Среца се само с множествено число или събирателно единствено число за лица, субстантивирани понятия, или части от живи обекти.

(ρ, 467) μετὰ μνηστῆρσιν ἔειπεν – говори заедно с женихите.

(Δ, 245) μετὰ φρεσὶ – в сърцата им.

(Ψ, 367) μετὰ πνοιῆς ἀνέμοιο - заедно с духането на вятъра.

⁴ Става дума за Деметра и Персефона.

IV Употреба с Accusativus

IV.1. **За място** – само в поезията и особено епоса.

IV.1.1. За изразяване на посока или някакво движение.

- Навътре към център.

(Γ, 264) ἴκοντο μετὰ Τρῶας καὶ Ἀχαιοῦς – идват сред троянците и ахейците.

- Движение към нещо в приятелски или враждебен смисъл.

(Ψ, 391) ἢ δὲ μετ' Ἀδμήτου υἱὸν κοτέουσα βεβήκει - ядно се впусна да тича след сина на Адмет.

- С финално подчинителен смисъл.

(Κ, 73) αὐτὰρ ὁ βῆ ῥ' ἰέναι μετὰ Νέστορα - а самият той отиде при Нестор (за да го потърси).

- Зад нещо, след нещо.

(Ν, 492) λαοὶ ἔποιθ' ὥσει τε μετὰ κτίλον ἔπετο μῆλα - после вървяха войските както овците вървят след овена.

IV.1.2. За положение в пространството – тук е единственият израз от този тип, който се среща в прозата.

(Hdt. 7, 16) εἶχομεν μετὰ χεῖρας – държим в ръце.

IV.2. **В пространствена взаимовръзка** – връзка с времето, със стойност или някакво друго отношение.

IV.2.1. Особено често в случаите, когато се свързва със superlativus.

(Β, 674) κάλλιστος μετὰ Πηλείωνα - най-красив след Пелей.

IV.2.2. За време: след, подир (μετὰ ταῦτα – след това)

(Th. 2, 68) μεθ' ἡμέραν – след разсъмване

IV.3. **За мярка** – за измерване на последствие с етична стойност.

(Ο, 52) μετὰ σοὶν καὶ ἐμὸν κῆρ – според твоето и моето сърце (по твое и мое желание).

IV.4. **Преносно** – по, съобразно, в следствие на.

(Λ, 227) μετὰ κλέος - вследствие на славата

παρά и πρός

Двата предлога са свързани по значение, но *παρά* се отнася до близкото минало или бъдеще, докато *πρός* се отнася до миналото. *Παρά* се отнася повече до пространството, докато *πρός* – по-скоро за причините и връзките между действията.

Разликите между двата предлога могат най-ясно да бъдат открити в употребата им с Genitivus.

IV. Παρά

I **Произход и значение** – в епоса *παρά* на латински *pro* (cf. в глагола *porrigo*⁵) Освен с Accusativus се използва предимно за лица и субстантивирани понятия. Основно значение: *при, около нещо, до, близо до*.

II **Употреба с Genitivus** със значение на Ablativus.

II.1. **За място** – при глаголи със значение *идвам, отивам си*, за да се покаже отдалечаване от дадено лице.

(X. Oec. 4, 18) *παρὰ μὲν Κύρου οὐδεὶς λέγεται αὐτομολῆσαι πρὸς βασιλέα* – Никой не се е отметнал от Кир и не е дезертирал при царя.

II.2. **За причина и преносно** – например за означаване на произход, източник или създател.

II.2.1. Почти като пространствената употреба, но с идеята за цел.

(Hdt. 8, 140) *ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως* – пратеникът отиде при царя.

II.2.2. За обозначаване на средство (като *per* на латински).

(Pl. civ. 461, e) *δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιῶσασθαι παρὰ τοῦ λόγου* – но трябва след това да се гарантира с думи.

II.2.3. При глаголи със значение *приемам, чувам, познавам*.

(X. An. 3. 4, 8) *παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι* - персите взеха властта от мидийците.

II.2.4. При пасивни и интранзитивни глаголи вместо *ὑπό*, когато трябва да се покаже, че действието е в непосредствена близост и във физически и в психически смисъл.

(Isokr. 4, 26) *τὰ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα* – даровете на съдбата (подареното от съдбата).

(X. Cy. 6. 1, 42) *τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα* - казаното от теб.

(X. Comm. 1. 3, 4) *τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαίνόμενα* – показаното от боговете.

(L. 30, 12) *τοῦτο παρὰ πάντων ὁμολογεῖται* – това се признава от всички.

II.2.5. При глаголи със значение *давам*

(Hdt. 8, 5) *παρ' ἑωυτοῦ δίδους* – даденото от него.

---

⁵ *porrigo, rexi, rectus, 3* – протягам, простирам, разпростирам, т.е. разполагам нещо в близката околност.

II.2.6. За да се покаже притежание или произход; този, който приключва действието или от когото произтича.

(Lucurg. 82) *τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν* – благоволението на (от страна на) боговете.

III Употреба с **Dativus** със значение на **Locativus**.

III.1. **За място** – за пребиваване в близост до дадено лице: *до, при, у*.

(X. Су. 1. 2, 8) *οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ* – децата не трябва да ядат у майките си, а при учителите си.

(X. An. 7. 2, 25) *τὰ παρὰ θαλάττῃ χωρία* – местностите край морето.

III.2. Пространствено разбиране при употребени преносно изрази, което лесно се разпознава.

III.2.1. **За притежател.**

(Aes. 3, 240) *τὸ μὲν χρυσίον παρὰ τούτῳ* – златото у този.

(X. Су. 3. 1, 19) *τὴν παρ' ἐαυτῷ δύναμιν* – силата у него.

III.2.2. **За лице, което е подчинено на някого.**

(X. An. 1. 5, 16) *τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων* – тези, които са подчинени на царя

III.2.3. **За показване съдийство или присъда.**

(Hdt. 3, 160) *παρὰ Δαρείῳ κριτῆ* – под съдийството на Дарий.

(Hdt. 1, 32) *παρ' ἐμοί* – под моето съдийство.

(X. Су. 1. 6, 10) *ἀναίτιος παρὰ τοῖς στρατιώταις* – невинен, според на войниците.

IV Употреба с **Accusativus**

IV.1. **За място**

IV.1.1. **За цел свързана с пространството:** посока *към* или движение *близо до* дадено лице или в поезията в близост до предмет или *към* дадено място: *към, до, близо до*. При глаголи със значение *идвам, отивам си, пращам*.

(X. An. 2. 4, 17) *παρὰ τὴν γέφυραν πέμψαι* – изпрати ги до моста.

(Th. 2, 9) *ἤνπερ ἔλαβον ναῦν ἀνέθεσαν παρὰ τὸ τροπαῖον* – този кораб, който бяха заловили, го поставиха при трофеите.

(X. Су. 1. 4, 18) *εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἐαυτόν* – каза му да остане близо до него.

IV.1.2. **Разположение в пространството в близост до даден обект:** *до, покрай*.

(X. An. 4. 3, 1) *ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη* – имаше изворче до пътя.

IV.2. **За време** – за нещо простиращо се във времето, при което действието се осмисля като паралелно протичащо: *по време на, при, през*.

(Pl. Phaed. 116, d) *παρὰ πάντα τὸν χρόνον* – през цялото време.

(Dem. 23, 182) *παρ' ἡμέραν* – в продължение на един ден.

(Aes. 3, 170) *παρὰ τὰ δεινά* – по време на опасност.

IV.3. За причина и преносно

IV.3.1. За причинно обстоятелство (като латинското *propter*).

(Dem, 4, 11) *παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν* – поради собственото си нехайство.

IV.3.2. За някаква зависимост.

(D. 18, 232) *παρὰ τοῦτο γέγοιεν τὰ τῶν Ἑλλήνων* – съдбата на гърците зависи от това.

IV.3.3. От значението на предлога *δο* се е развило значение за означаване на разлика или приближаване към някакво количество: *за разлика от, с изключение на, около, за*.

(Th. 7, 77) *παρ' ὀλίγον ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλλυντο* – малка е разликата дали бягат или загиват.

IV.3.4. При сравнение: *в сравнение с*.

(X. Comm. 1. 4, 14) *παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα ὥσπερ θεοὶ οἱ ἄνθρωποι βιοτεύουσι* – в сравнение с другите живи същества хората живеят като богове.

(Th. 4, 6) *χειμῶν μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν* – бурята беше по-жестока отколкото се очакваше за сезона.

V. Πρός

I **Произход и значение** – в епоса *протί*, но заедно с това се среща и *потί*. На беотийски, тесалийски и дорийски е *потί*, а на аркадски и кипърски *πός*, на санскрит *prati*, на староперсийски *rati*. Най-общо означава присъствието и настоящето на нещата: *с оглед на, предвид на, пред, към*.

II **Употреба с Genitivus** със значение на Ablativus.

II.1. **За място** – с Genitivus separativus за отделяне: *от, от страна на, откъм*.

(A. Ant. 1038) *τὸν πρὸς Ζάρδεωιν ἤλεκτρον* – електрон⁶ от Сарди (доставя се оттам).

(X. H. 4. 4, 18) *τὰ ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ* – имаха впрегатни животни от страната откъм реката.

(X. An. 4. 3, 26) *Ξενοφῶν παρήγγειλε τοὺς μὲν λοχαγοὺς πρὸς τῶν Καρδούχων ἵεῖναι, οὐραγοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ* – Ксенофонт заповядал лохазите⁷ да вървят към кардухите⁸, а последните в строя войници да се установят откъм реката.

⁶ Електрон – сплав, състояща се от 4 части злато и 1 част сребро.

II.2. **За причина и преносно** – повода или основанието за това, от което произтича действието.

II.2.1. За принадлежност към род.

(S. Ai. 1305) *οί πρὸς αἵματος* – кръвни роднини

(Hdt. 7, 99) *γένιος ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός τὰ μητρόθεν δὲ Κρήσσα* – родът от страна на бащата е от Халикарнас, а от страна на майката от Крит.

II.2.2. За лице или предмет, на което нещо е присъщо или от който произтича някакъв навик или обичай.

(X. An. 1. 2, 11) *οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου* – понеже не беше по начина на Кир.

II.2.3. За лицето, от чиято гледна точка се разглеждат нещата: *според, съобразно, спрямо*.

(X. An. 2. 5, 20) *ὅς μόνιος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνιος δὲ ἀνθρώπων αἰσχρός* – този, който единствен е безбожен в очите на боговете, а и единствен е позорен според хората.

II.2.4. За отправна точка или произход. За обекта или лицето, от което произтича информацията: *откъм, от, по*. При глаголи за състояние или възприемане (*ἀκούω* и с подобно значение), при интранзитивни глаголи. Означава логическия подлог в *passivum*, както *ὑπό* с *Genitivus*.

(Hdt. 2, 139) *ἵνα κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι*. – За да си навлека някаква беда от боговете или от хората.

(Hdt. 7, 139) *γνώμην ἐπίφθορον πρὸς τῶν πλεόνων* – мнение отхвърлено от повечето.

(Hdt. 1, 61) *ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου* – лишен от граждански права от Пизистрат (т.е. Пизистрат го лишава от граждански права).

II.2.5. За да означаи този, за когото нещо е от полза.

(X. Hell. 7. 1, 17) *σπονδὰς ποιησάμενος πρὸς Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν* – който сключва договор по-скоро в полза на тиванците отколкото в негова собствена.

II.2.6. За клетви и уверения: *в името на*.

(X. Hell. 2. 4, 21) *πρὸς θεῶν* – в името на боговете.

II.2.7. За основания и повод – среща се рядко в изрази като *πρὸς οὗτο* със значение *заради това, по тази причина*.

---

⁷ Началник на отряд, центурион.

⁸ Племя в Азия, сега кюрди.

III Употреба с *Dativus*

III.1. За място

III.1.1. За пребиваване в някакво положение: *при, край, до*.

(X. An. 1. 8, 4) *Κλέαρχος τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ* – Клеарх разположил десния си фланг при реката Ефрат.

III.2. За да означаи в чие присъствие се върши действието.

(Th. 21, 18) *ὅσα γὰρ ἐν τῷ δήμῳ γέγονεν ἢ πρὸς τοῖς κριταῖς* – колкото неща все пак са станали в народното събрание или пред съдиите.

III.3. Преносно

III.3.1. Понякога се употребява както предлога *ἐν*.

(Th. 3, 57) *πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς ἀνατεθῆναι* – да (го) посветят в общия култ.

III.3.2. В допълнение към, към, до, освен това.

(Th. 7, 57) *πρὸς αὐτοῖς* – освен тях

III.3.3. За заетост с нещо. (*γίγνομαι/εἰμι πρὸς τι* – занимавам се/ задълбочен съм в нещо)

(Dem. 19, 127) *ἦν ὅλος πρὸς τῷ λήμματι* – беше изцяло зает с печалбата си.

IV Употреба с *Accusativus*

IV.1. Отчасти за място, отчасти преносно:

IV.1.1. За разположение на дадена местност: *срещу, в, на, пред, при*.

(Th. 2, 55) *πρὸς Πελοπόννησσοι* ὄρα – гледа към Пелопонес.

IV.1.2. За посока, особено към някакво лице, но също и към предмети или места: *към, при, до, пред*.

(X. An. 7. 6, 6) *ὑμᾶς ἄξομεν πρὸς αὐτούς* – ще ви заведем при тях.

(X. Cy. 6. 4, 19) *ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερά* – идващи в свещените места.

(Pl. Menex. 234, b) *ἀφικόμην πρὸς τὸ βουλευτήριον* – дойдох при булевтериона.

IV.1.3. За отношение към някого.

• Враждебно отношение: *към, против, срещу, пред*. Често и в изрази като *μάχομαι, πολεμέω πρὸς τινα* – водя война срещу някого.

(X. An. 2. 6, 10) *ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους* – отивам срещу враговете.

(P, 98) *πρὸς δαίμονα* – срещу волята на божеството

• Приятелско отношение в изрази като *ἵστασθαι πρὸς τι* – стоя на страната на някого.

IV.2. **За време** – за приблизително определяне на времето: *към, на, при*.

(X. Hell. 2. 4, 6) *πρὸς ἡμέραν* – призори.

(X. Hell. 2. 4, 24) *πρὸς ὄρθον* – на разсъмване.

(X. Hell. 4. 5, 4) *πρὸς ἑσπέραν* – навечер, привечер.

IV.3. **Преносно:**

IV.3.1. **За намерения и цели.**

(Th. 1, 96) *παρέχειν χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον* – да предоставят пари (с оглед на) за варварите (необходими за победата над варварите).

IV.3.2. **В адвербиални изрази като:** *πρὸς βίαν* – насила; *πρὸς ἡδονήν* – с удоволствие; *πρὸς καιρόν* – в удобен момент; *πρὸς ἀνάγκην* – от нужда.

IV.3.3. **За някакво съответствие – съобразно с, с оглед на, според.**

(X. Cy. 8. 4, 29) *πρὸς τὴν ἀξίαν* – съобразно достойнството.

IV.3.4. **Някакъв вид преценка, например при сравнение на противоположни понятия: в сравнение с.**

(Th. 3, 37) *οἱ φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνητωτέρους... ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις* – по-негодните от хората в сравнение с по-разумните...живеят по-добре в града.

(I. 4, 107) *χώρα ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐλαχίστη* – територията е твърде малка в сравнение с големия брой на гражданите.

IV.3.5. **За изразяване на отношението към някакъв обект, направление в разнообразни връзки към даден обект: спрямо, към, с.**

(Dem. 21, 44) *οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν* – няма нищо общо с града.

(Licurg. 15) *πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς ἔχειν* – постъпва според дълга си спрямо боговете.

IV.3.6. **За размяна.**

(P. Ph. 69, a) *ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καταλλάττεσθαι* – да смениш едно удоволствие за друго удоволствие.

ἘΠΙ И ὙΠΌ

Основното значение и на двата предлога засяга положението на даден обект или лице спрямо друг, като *ἐπί* означава пребиваване над този обект, а *ὕπό*

пребиване под него. В този смисъл двата предлога се отнасят един към друг като антоними.

VI. Ἐπί

I **Произход и значение** – на санскрит *ari*. Има основно значение *върху* в противовес на *ὑπό* - *под*. Както *ἐπί* така и *ὑπέρ* се отнасят до повърхност, но с разликата, че *ὑπέρ* е за нещо, което е допряно до повърхността, докато *ἐπί* предполага нещо, което се носи над нея или съвсем леко се докосва. От всички предлози *ἐπί* обхваща най-голямо разнообразие от връзки. Първоначалното значение *върху*, най-ясно се изразява с Genitivus и Accusativus, и по-неясно с Dativus, където предлогът най-често се използва, за да изрази близост (със значение *при*). В повечето случаи Dativus има функция на Locativus, а функциите му на Dativus личат там, където се изразява посока или цел.

II Употреба с Genitivus

II.1. За място

II.1.1. За израз на пребиваване върху дадено пространство или обект или граничен с някакво място: *на, върху, по, при, до, в, сред*.

(P. Menex. 246, d) οὐτ' ἐπὶ γῆς οὐθ' ὑπὸ γῆς – нито над земята, нито под земята.⁹

(X. Су. 6. 1, 6) ἐπὶ θρόνου ἐκαθέζετο – той седна на трона.

(X. Су. 4. 5, 58) ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι – язди кон (язди *върху* гърба на кон).

(Dem. 9, 21) ἐπὶ Θράκης – местата по тракийския бряг.

(Dem. 18, 116) ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ – в битката при реката.

II.1.2. За посока – среща се при Омир. Genitivus показва само посоката към целта, но не носи информация дали целта е достигната.

(X. Су. 7. 2, 1) ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε – избяга към Сарди.

(Th. 1, 116) πλεῖν ἐπὶ τῶν Θηβῶν – плувам към Тива.

(Th. 3, 24) τὴν ἐπὶ Ἀθηνῶν φέρουσαν (ὁδόν) – пътят водеше към Атина.

II.2. За време – указва кога се извършва действието. Среща се при Омир.

Свързва се със сегашно причастие: *през, по време на, при*.

(Hdt. 6, 98) ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο – случи се през управлението на Дарий.

(X. Су. 1. 6, 31) ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προούων – по времето на нашите предци.

(Dem. 2, 14) ἐπὶ Τιμοθέου – при Тимотей.

⁹ В примера ясно личи противопоставянето между двата предлога *ἐπί* и *ὑπό* в значението им за място.

(Th. 6, 34) ἐπὶ κινδύνου – в опасност, (в момент на опасност).

(Th. 1, 7) ἐπ' ἐμοῦ – по мое време.

(Dem. 22, 15) ἐπὶ τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου – по време на Декелейската война.

II.2.1. За причина и преносно

II.2.2. За изразяване на притежание, понякога се свързва с εἰμί.

(Dem. 39, 21) ἀκούετε, ὅτι ἐγὼ μὲν εἰμι ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τούτου – разберете, че съм с такова име (че имам такова име).

II.2.3. При понятия за казване, обещаване, уверяване.

(X. Hell. 6. 5, 41) ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων – според свидетелството на малцина.

II.2.4. За израз на повода на действащото лице: *по, според, чрез*. Най-вече в идиоматичния израз “да си кръстен или наречен на някого или нещо”.

(Hdt. 7, 150) ἐπὶ προφάσιος – според пророчеството.

(Hdt. 4, 45) ἔχειν ὄνομα ἐπὶ τινος – наречен съм на някого (нося името си по някого)

II.2.5. За израз на пристрастие или да разчиташ на нещо.

(X. An. 2, 4, 10) οἱ Ἕλληνες ὑφορῶντες τοὺς βαρβάρους αὐτοὶ ἐφ' ἐαυτῶν ἐχώρου ἠγεμόνας ἔχοντες – Понеже гърците подозирали варварите вървели отделно и с други водачи.

(Th. 2, 63) εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν – ако по някакъв начин разчитайки на своите собствени (сили), запазят независимостта си.

II.2.6. За израз на юрисдикцията на закона над нещо: *на, над, за*.

(Hdt. 5, 109) ἐπ' οὐ ἐτάχθημεν – над (за) което сме поставени начело.

II.2.7. За начин.

(Dem. 18, 17) οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα – за нищо не е решено нито справедливо, нито истинно¹⁰ (Неща казани нито справедливо нито съгласно каквато и да е истина).

II.2.8. Дистрибутивно: *по*.

(X. An. 1. 2, 15) ἐπὶ τεττάρων τεταγμένοι – наредени по четирима.

(X. An. 5, 2, 6) ἦν ἐφ' ἐνὸς ἢ κατάβασις – слизането ставало един по един.

III Употреба с Dativus

¹⁰ В случая предлогът и съществителното, към което се отнася, се превеждат като наречие, за да отговорят на същото ниво като наречието на въпроса за причина “как?” – “нито справедливо, нито истинно”.

III.1. **За място** – за израз на пребиваването не само както при Genitivus *върху*, но и по-често в по-разширено значение, *на* или *при* някакво място или обект.

III.1.1. *Върху, на.*

(Th. 1, 56) οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ – живеят на Истъма.

παῖς ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσα – момиче със съд върху (на) главата¹¹.

III.1.2. *При (съвсем до, в близост, в околността, край, зад)* използва се за да се означа мястото на дадена битка.

(Th. 7, 4) τὸ ἐπὶ...θαλάσση τεῖχος – стените при морето

οἱ γυμνῆται ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις τεταγμένοι ἦσαν – леко въоръжените бяха наредени зад тежко въоръжените¹².

III.2. **За време** – най-вече в поезията, по-късно и в прозата: *през, по време на, в, при, след.*

(Θ, 529) ἐπὶ νυκτί – през нощта.

(X. An. 2, 2, 4) ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ – при третия сигнал последвайте водача.

III.3. **За причина и преносно**

III.3.1. *За следване и прибавяне на нещо: освен, след.*

δώσω σοι γυναῖκα καὶ χρήματα ἐπ’ αὐτῇ – ще ти дам жена и освен нея средства¹³.

III.3.2. *За израз на юрисдикцията на закона – командване и зависимост: под властта на, начело на, над.*

(X. Cy. 5. 3, 36) ἄρχων ἐπὶ τούτοις ἦν – начело на тези имаше началник.

III.3.3. *За някаква зависимост.*

(I. 6, 8) καθ’ ὅσον ἐστὶν ἐπ’ ἐμοί – дотолкова доколкото зависи от мен.

III.3.4. *За израз на условието, при което се извършва нещо. За сблъсък на условни обстоятелства при съществуващи обстоятелства.*

(Dem. 8, 5) ἐφ’ οἷς τὴν εἰρήνην ἐποιησάμεθα – при такива условия сключихме мир.

III.3.5. *За причина, мотив – най-вече при verba affecta (вместо обикновен Dativus): заради, от.*

(X. O. 4, 21) πάντα ταῦτα θαυμάζω ἐπὶ τῷ κάλλει – учудвам се на всички тези неща, заради красотата им.

¹¹ Примерът е взет от Милев, Ал., Г. Михайлов, *Старогръцка граматика*, НИ, София, 1979, с. 256. Там не са описани авторът и произведението.

¹² Ibidem, с. 256.

¹³ Ibidem, с. 257.

(P. Pr, 312, b) οὐκ ἐπὶ τέχνῃ μαθησάμενος ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ – не учиш заради занаята, а заради самата образованост.

III.3.6. За стойност, някаква награда или цена.

(K, 304) δῶρῳ ἐπὶ μεγάλῳ – (има) големи награди.

(Th. 1, 143) ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαίτο τῶν ξένων τῆν αὐτοῦ φεύγειν – при такава опасност¹⁴ никой от чужденците не би приел да избяга от родината си.

(P. A. 41, a) ἐπὶ πόσῳ; – За колко?

III.3.7. За цел, но и за последствието от действието. По-често се използва за негативно насочено към някого действие: *заради, за, в полза на, срещу*.

(Th. 3. 63) ἢ ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχία – съюзът срещу Медес.

IV Употреба с Accusativus

IV.1. За място

IV.1.1. За израз на пространствена цел, посока или движението *към, до, срещу* дадено място или обект. Рядко *ἐπί* се използва със значението *пред*.

(X. An. 4. 7, 18) ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἄρπασον ποταμὸν – пристигнаха при река Харпас.

(X. Су. 7. 1, 1) ἀνέβαινε ἐπὶ τὸν ἵππον – качва се на коня

IV.1.2. За израз на разпространение при глаголи за движение и състояние: *по, през, при, на*.

(X. An. 4. 8, 11) ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι – подредени на голямо пространство.

(Pl.Criti.112,e) (οἱ Ἀθηναῖοι) ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν...ἐλλόγιμοι – (атиняните) известни в цяла Европа и Азия.

IV.2. **За време** – за израз на действие продължило във времето: *до през, по време на*, или не се превежда.

(Dem. 21, 41) ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας – в продължение на много дни.

(B, 299) ἐπὶ χρόνον – известно време.

IV.3. Преносно

IV.3.1. За изразяване на цел или отношение: *на, за, към*.

(X. Су. 6. 2, 9) πέμπειν ἐπὶ κατασκοπήν – да изпрати с цел разузнаване (за да разузнаят).

(Th. 6, 47) ἀπέστειλαν ἐπὶ χρήματα – изпратиха (ги) за пари.

- Още при Омир.

¹⁴ В случая примерът може да се отнесе и към причинната употреба на предлога. Т.е. *поради* опасността никой от чужденците не би приел да напусне родината си.

(γ, 421) ἐπὶ βοῦν ἴτω – да отиде за вол.

- За враждебност: *срещу*.

(Th. 2. 90) ἔπλεον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους – отплава срещу атиняните.

- при *τάττω* и подобни изрази.

(X. Hell. 3. 4, 20) Ξενοκλέα ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἰππέας – Кенокъл го нареди при конете.

IV.3.2. При числа: *към, около*.

(X. Cy. 7. 5, 8) πλάτος ἔχων πλείον ἢ ἐπὶ δύο στάδια – имаше ширина повече от (приблизително) два стадия.

IV.3.3. За израз на съразмерност, начин, съображение (може да се срещне с или без *εἰμί*).

(L. 13, 58) τό γε ἐπ' ἐκείνον εἶναι – що се отнася до онзи.

VII. Ὑπό

I **Произход и значение** – поетично *ὑπαί*, на еолийски *ὑπά*, на санскрит *ура*, на латински *sub*, на готски *uf, ufan, uffen*. С основно значение *под*.

II **Употреба с Genitivus** със значение на Ablativus:

II.1. **За място**

II.1.1. За движение от ниска област нагоре: *изотдолу, отдолу, изпод*.

(Hs. Th. 609) ὑπὸ χθονὸς ἦκε φώσδε – изпод земята излезе на светлина.

II.1.2. За пребиваване под даден обект, както *ὑπό* с Dativus без видима разлика.

(Pl. A. 18, b) τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα – всички неща под земята.

II.2. **За причина и преносно**

II.2.1. За логическия подлог при интранзитивни глаголи и глаголи в *passivum*.

(X. An. 7. 7, 23) μέγα μοι δοκεῖ εὖ ἀκούειν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων – струва ми се, че хората говорят много добри неща за мен.

(X. An. 2. 5, 14) σωθέντες ὑπὸ σοῦ – спасени от теб.

(Th. 5, 2) αἰσθόμενος ὑπ' αὐτομόλων – осведомен от избягалите.

- При пасивни съществителни.

(X. M. 4, 4, 4) ἡ ὑπὸ Μελήτου γραφή – обвинението (внесено) от Мелет.

(Dem. 19, 32) κλήσις ὑπὸ τῆς βουλῆς – покана от булето.

II.2.2. За причина, основание, повод за някакво въздействие: *поради*.

- За външна причина.

(X. An. 1. 5, 5) ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ – погубен от глад (поради глад).

(Th. 6, 37) οὐκ ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐξιόντες – не излизат надалеч заради конницата.

• За вътрешна причина.

(Th. 1, 76) ὑπὸ τῶν μεγίστων ικκηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας – подбудени от най-важните основания, уважение, страх и изгода.

(X.¹⁵) οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων – не можеше да спи от скръб и мъка за родината.

II.2.3. За съпътстващи и съдействащи обстоятелства като светлина, звук, напрежение, със значение *под, на*.

(X. R. L. 5, 7) ὑπὸ φανοῦ πορεύεσθαι – вървят на светлината на факли.

(X. An. 3. 4, 25) ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων – стрелят под ударите на камшици.

(Ar. Arch 1001) πίνειν ὑπὸ τῆς σάλπιγγος – пируват под звуците на тръба.

II.2.4. За начин.

(Th 3, 33) ὑπὸ σπουδῆς – бързо, необмислено.

II.2.5. За някакво покорство – среща се рядко.

(τ, 114) ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ – народът беше доволен под него (покоряваше му се охотно)

III **Употреба с Dativus** със значение на Locativus.

III.1. **За място** – за пребиваване под даден обект. (В това си значение предлогът се среща по-често с Dativus отколкото с Genitivus)

(Pl. Phil. 38, c) ἐστάναι ὑπὸ τιμὴ δένδρῳ – да стоиш под дърво.

(Pl. Phaedr. 228, d) τί ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπὸ τῷ ἱματίῳ; – какво носиш в лявата си ръка под наметалото?

III.2. **За причина и преносно:**

III.2.1. За този, от когото произтича действието, както с Genitivus, но с идеята за физически допир, предимно в поетичния език.

(Pl. Lach. 184, e) ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος – обучаван под ръководството на добър учител.

III.2.2. За съпътстващи причини, както с Genitivus, но също с идеята за физически допир.

(Z, 171) βῆ ὑπ' ἀμύμοι πομπῇ – пристъпяше с (под, сред) безукорното шествие.

¹⁵ Примерът е взет от Милев, Ал., Г. Михайлов, *Старогръцка граматика*, НИ, София, 1979, с. 260. Там не е описано точното място в Ксенофонт.

III.2.3. За ръководство, смирение: *под, под ръководството на, под властта на.*

(X. Cy. 8. 1, 6) οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες – тези, които бяха под царя (т.е. подчинените на царя)

(Dem. 18, 40) ὑφ' αὐτῷ ποιήσασθαι – да ги направи свои подчинени.

IV Употреба с Accusativus:

IV.1. За място:

IV.1.1. Движение под даден обект.

(X. An. 1. 10, 14) ὑπ' αὐτὸν (τὸν λόφον) στήσας τὸ στράτευμα – спрял войската под хълма.

IV.1.2. За израз на посока на движение, най-вече към по-ниско разположено място – предимно в поезията: *под, надолу под, на.*

(Σ, 333) εἶμ' ὑπὸ γαῖαν – ще отида под земята.

(Hdt. 5, 10) τὰ ὑπὸ τῆν ἄρκτον – на север.

IV.1.3. За нещо, което се простира под даден обект: *под, в подножието на, при.*

(X. An. 7. 4, 5) αἱ ὑπὸ τὸ ὄρος κῶμαι – селата в подножието на планината.

IV.1.4. За близост.

(I. 4, 108) ὑποκειμένη ἢ Εὐβοία ὑπὸ τὴν Ἀττικὴν – Евбея е разположена близо до Атика.

IV.2. За време – за приближаване на някакъв момент във времето.

(Th. 2, 92) ὑπὸ νύκτα – с приближаването на нощта

(I. 4, 177) ὑπὸ τὴν εἰρήνην – по време на мир.

IV.3. Преносно (Както с Dativus): *под, под властта на, под закрилата на.*

(Th. 4, 60) ὑπὸ σφᾶς ποιείσθαι – да ги направят техни подчинени.

Заклучение

В заключение може да се каже, че предлозите имат три основни функции:

1. **Адвербиална** – когато определят глаголното действие – тогава те стоят най-често пред глагола, но са отделени от него. Понякога спомагателният глагол може да се изпусне.
  2. **Свързваща** – когато свързват глаголите и други части на речта с косвени падежи на съществителни и прилагателни.
  3. **Словообразуваща** – когато се сливат с глаголи (и по-рядко със съществителни и прилагателни), за да образуват съставни думи.
-

Библиография

- **Войнов, Мих., Д. Дечев, Вл. Георгиев, Ал. Милев, Бор. Геров, М. Тонев,** *Старогръцко-български речник*, фондация “Отворено общество”, София, 1992
- **Милев, Ал., Г. Михайлов,** *Старогръцка Граматика*, изд. НИ, София, 1979
- **Kühner, Fr. Blass,** *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache*, Band 1, Hannover und Leipzig, 1890.
- **Smyth, H. W,** *Greek Grammar*, Cambridge, 1956